

Dôvodová správa

Legislatívne východiská

Podľa § 166 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov *pre voľby poslancov obecných zastupiteľstiev sa v každej obci utvoria viacmandátové volebné obvody, v ktorých sa volia poslanci obecného zastupiteľstva pomerne k počtu obyvateľov obce, najviac však 12 poslancov obecného zastupiteľstva v jednom volebnom obvode; v mestách, ktoré sa členia na mestské časti, možno utvoriť aj jednomandátové volebné obvody, ak na počet obyvateľov mestskej časti pripadá iba jeden poslanec obecného zastupiteľstva.*

Podľa § 166 ods. 3 cit. zákona *volebné obvody a počet poslancov obecného zastupiteľstva v nich určí a zverejní obecné zastupiteľstvo v lehote uvedenej v rozhodnutí o vyhlásení volieb.*

Podľa § 181 ods. 1 a 2 cit. zákona *voľby do orgánov samosprávy obcí vyhlasuje predseda Národnej rady Slovenskej republiky najneskôr 110 dní pred dňom ich konania. Voľby do orgánov samosprávy obcí sa konajú v posledných 21 dňoch ich volebného obdobia.*

Podľa § 10 ods. 2 prvej vety zákona č. 401/1990 Zb. o meste Košice v znení zákona č. 101/2026 Z. z., **bude mať mestské zastupiteľstvo od ďalšieho volebného obdobia 51 poslancov.**

Zároveň Národná rada Slovenskej republiky dňa 17. 6. 2026 schválila ďalšiu zmenu zákona č. 401/1990 Zb. (novelizujúcim zákonom č. 144/2026 Z. z.), ktorou došlo k **zrušeniu pravidla o povinnom zastúpení každej mestskej časti v mestskom zastupiteľstve.**

Predseda Národnej rady SR dňa 23. 6. 2026 vyhlásil voľby do orgánov samosprávy obcí a určil deň ich konania 24. 10. 2026; zároveň určil **lehotu na určenie a zverejnenie volebných obvodov do 21. 7. 2026** (rozhodnutie je zverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 145/2026).

K návrhu opatrení zo strany verejného ochrancu práv

Mestské zastupiteľstvo v Košiciach (ďalej tiež „**MZ**“) na svojom zasadnutí dňa 13. 11. 2025 prerokovalo oznámenie o výsledku prieskumu verejného ochrancu práv (ďalej len „**VOP**“) vo veci dodržiavania rovnosti volebného práva pri tvorbe volebných obvodov.¹

Súčasťou prerokovaného materiálu bola výzva VOP adresovaná mestskému zastupiteľstvu ako orgánu verejnej moci, do ktorého pôsobnosti patrí určovanie volebných obvodov pre voľby poslancov MZ vo voľbách do orgánov samosprávy obcí, aby prijalo opatrenia za účelom rešpektovania ústavného princípu rovnosti volebného práva. Podľa záveru VOP je potrebné určovať volebné obvody tak, aby na každého jedného poslanca zastupiteľstva – bez ohľadu na volebný obvod, v ktorom kandiduje – pripadal približne rovnaký počet obyvateľov, pričom s poukázaním na judikatúru súdov a odporúčania medzinárodných organizácií VOP zastáva názor, že maximálna prípustná odchýlka medzi počtami obyvateľov, ktorí pripadajú na jedného poslanca zastupiteľstva, môže predstavovať ideálne 10 %, maximálne 15 %.

MZ uznesením č. 950 zo dňa 13. 11. 2025 odporučilo predložiť taký návrh volebných obvodov, ktorý zabezpečí, aby čo najväčší počet mestských častí mal svojho zástupcu v MZ, ďalej požiadalo primátora pripraviť taký návrh volebných obvodov, ktorý „*zachová právo*

¹ Materiál je zverejnený na webovej stránke mesta Košice:
<https://www.kosice.sk/mesto/samosprava/mestske-zastupitelstvo/2022-2026/zasadnutie/33> (bod 33)

rovnosti sily hlasu obyvateľov a voličov mesta Košice“ a v neposlednom rade schválilo stanovisko k výzve VOP.² V stanovisku boli vysvetlené historické a spoločensko-politické východiská aplikované v doterajšom spôsobe určovania volebných obvodov; v závere stanoviska MZ konštatuje:

„Berúc na zreteľ, že

- a) maximálna prípustná odchýlka medzi priemerným počtom obyvateľov pripadajúcich na jedného poslanca zastupiteľstva medzi volebnými obvodmi doposiaľ nebola určená všeobecne záväznými právnymi predpismi ani ustálenou rozhodovacou praxou súdov, a teda
- b) ak by aj miera odchýlky presiahla v prípade niektorých volebných obvodov 10 %, či 15 %, tak po zohľadnení iných legitímnych faktorov nemožno bez ďalšieho konštatovať, že by to malo automaticky viesť k záveru o porušení ústavného princípu rovnosti volebného práva,

MZ odporúča zachovať doterajší spôsob určovania volebných obvodov pre voľby do mestského zastupiteľstva, resp. prijať taký spôsob určovania volebných obvodov, ktorý zabezpečí, aby čo najväčší počet mestských častí mal svojho zástupcu v mestskom zastupiteľstve.“.

S uznesením MZ č. 950/2025 (vrátane kompletného stanoviska MZ) bol oboznámený aj VOP.

Následne VOP listom zo dňa 4. 3. 2026 opätovne mestu Košice pripomenul potrebu úpravy volebných obvodov v zmysle jeho oznámenia z mája 2025 a informoval, že navrhnutú úpravu volebných obvodov pred nadchádzajúcimi voľbami bude sledovať a vyhodnocovať. VOP v liste ďalej konštatuje, že v prípade neprijatia navrhnutých odporúčaní využije svoje zákonné oprávnenia a v záujme ochrany základných práv a slobôd podá príslušnej prokuratúre návrh na prieskum zákonnosti uznesenia zastupiteľstva, ktorým by došlo k opätovnému určeniu volebných obvodov protiústavným spôsobom, vrátane návrhu na prípadné podanie žaloby pred príslušnými správными súdmi. Preto VOP požiadal primátora, aby do 5 dní odo dňa prijatia uznesenia MZ o určení volebných obvodov mu zaslal informácie o určení volebných obvodov.

Na základe vyššie uvedeného nemožno vylúčiť, že ak MZ určí volebné obvody so vzájomnými odchýlkami (ktoré pripadajú na jedného poslanca MZ) viac ako 15 %, VOP podá podnet na preskúmanie uznesenia prokuratúre.

Samozrejme, to ešte neznamená, že prokuratúra sa s podnetom VOP musí automaticky stotožniť. Zároveň ak by aj konajúci prokurátor pristúpil k nejakému právnemu prostriedku dozoru (napr. protest, upozornenie, správna žaloba), bude na orgánoch samosprávy mesta Košice, ako pristúpiť k takému prostriedku – či mu vyhovejú alebo nie.

Vzhľadom na osobitnú povahu uznesenia o určení volebných obvodov, ktoré zo samej podstaty má najdôležitejšiu „časovú platnosť“ práve v čase od vyhlásenia komunálnych volieb až do odovzdania kandidátnych listín (teda približne do konca augusta 2026), nemožno reálne predpokladať, žeby sa v priebehu pár mesiacov malo definitívne rozhodnúť o prípadnom spore, ak by MZ striktne nerešpektovalo odporúčanie VOP. Pritom základné argumenty MZ už boli (pomerne podrobne) obsiahnuté v stanovisku schválenom uznesením MZ č. 950/2025; podľa názoru spracovateľa materiálu tieto argumenty majú legitímny a racionálny základ.

Preto ak by sa MZ napokon predsa len priklonilo k takému určeniu volebných obvodov, ktoré nie je v striktne v „parametroch“ odporúčaných VOP, odporúčame, aby príslušné uznesenie MZ bolo prijaté čo najväčším spoločensko-politickým konsenzom.

² Uznesenie vrátane priloženého stanoviska MZ je zverejnené na webovej stránke mesta Košice: <https://www.kosice.sk/mesto/samosprava/mestske-zastupitelstvo/2022-2026/zasadnutie/33/uznesenie/950>

K návrhu určenia volebných obvodov

Základnými východiskovými údajmi pre účely určenia volebných obvodov sú počty obyvateľov v jednotlivých mestských častiach. Na základe žiadosti mesta mestské časti uviedli aktuálne počty obyvateľov s trvalým pobytom k 31. 5. 2026.

Pri celkovom počte obyvateľov s trvalým pobytom v meste Košice 229 644 tak **na jeden poslanecký mandát v MZ pripadá priemerný počet obyvateľov 4 502,82** (1/51 z celkového počtu obyvateľov).

V predchádzajúcich materiáloch (predložených na zasadnutie mestského zastupiteľstva dňa 12. 5. 2026) boli predstavené viaceré alternatívy určenia volebných obvodov, vychádzajúc z doterajšieho počtu poslancov MZ (41). Novelizujúcim zákonom č. 101/2026 Z. z. však došlo jednak k zvýšeniu počtu poslancov MZ zo 41 na 51, jednak sa zaviedlo pravidlo o povinnom zastúpení všetkých mestských častí v mestskom zastupiteľstve. To by viedlo k vytvoreniu 22 volebných obvodov (podľa počtu mestských častí) a vzniku mimoriadne vysokých rozdielov medzi počtom obyvateľov pripadajúcim na jeden poslanecký mandát naprieč jednotlivými mestskými časťami.

Aj keď následnou novelou zákona o meste Košice prijatou dňa 17. 6. 2026 došlo k vypusteniu pravidla o povinnom zastúpení všetkých mestských častí, nový návrh určenia volebných obvodov sa snaží čo najviac rešpektovať pôvodný úmysel zákonodarcu, aby mali malé mestské časti garantované zastúpenie v MZ v maximálne možnom rozsahu – preto **navrhujeme upustiť od spájania malej a veľkejestskej časti v rámci jedného volebného obvodu.**

Tzv. veľké mestské časti (Staré Mesto, Sever, Sídliisko Ťahanovce, Západ, Sídliisko KVP, Dargovských hrdinov, Juh a Nad jazerom) majú spolu **187 758** obyvateľov, čomu zodpovedá „nárok“ na **41,70** poslaneckých mandátov.

Ostatné (tzv. malé) mestské časti majú spolu **41 886** obyvateľov, čomu zodpovedá „nárok“ na **9,30** poslaneckých mandátov.³

Na základe týchto východiskových ukazovateľov sa pri určení volebných obvodov navrhuje **vychádzať z nasledovných princípov:**

- každá veľká mestská časť bude tvoriť samostatný volebný obvod, pričom takto sa prerozdeli 42 poslaneckých mandátov,
- v prípade malých mestských častí bude jeden volebný obvod pozostávať najviac z troch (malých) mestských častí; vo volebných obvodoch s malými mestskými časťami sa bude voliť celkovo 9 poslancov.

Takto možno vytvoriť 8 volebných obvodov s veľkými mestskými časťami a 6 volebných obvodov s malými mestskými časťami.

³ Informácia pre porovnanie so súčasným stavom – ak by sa prerozdeľoval súčasný počet 41 poslaneckých mandátov, malým mestským častiam (v počte 14) by prislúchal nárok na 7,5 poslaneckých mandátov. V praxi však vo volebnom období 2022-2026 bolo do mestského zastupiteľstva zvolených 6 zástupcov z malých mestských častí.

Pri dôslednom zachovaní uvedených princípov je však nutné akceptovať nasledovné skutočnosti:

- v prípade navrhovaného volebného obvodu č. 9 (Šaca) miera základnej odchýlky presahuje 27 %, čo je zjavne nad rámec maximálnej odchýlky odporúčanej verejným ochrancom práv (10-15 %),
- v prípade navrhovaného volebného obvodu č. 2 (Kavečany, Ťahanovce, Džungľa) príslušné malé mestské časti spolu nesusedia, preto po formálnej stránke musia byť spojené malou časťou územia mestskej časti Košice - Sever (bez akýchkoľvek obyvateľov) popri katastrálnej hranici Čermel' a Severné Mesto; z toho dôvodu je súčasťou uznesenia MZ aj špecifikácia takto vymedzeného územia, ktorá nebude súčasťou volebného obvodu č. 1 (Sever), ale volebného obvodu č. 2.

V prílohe dôvodovej správy sa prikladá informácia o počte obyvateľov v jednotlivých mestských častiach a podrobný prepočet, ktorý bol podkladom pre návrh na určenie volebných obvodov.

Košice 25. 6. 2026

Spracoval: Mgr. Stanislav Takáč
referát právny a legislatívny